

2024-cü ilin uğur formulu: düzgün strategiya, ardıcıl islahatlar

2024-cü il ölkəmiz üçün əlamətdar və uğurlu illərdən biri kimi tarixə yazıldı. Torpaqlarının 20 faiz hissəsini azad edən, bununla da dövlət suverenliyini tam gerçəkləşdirən Azərbaycan müstəqillik dövründə ilk dəfə bütün ərazilərində ümumxalq seçkiləri – prezident və parlament seçkiləri keçirdi. Xalqımız fevral ayında 20 il ərzində ölkəmizi iqtisadi yüksəlişə və ən mühüm hədəflərə çatdıran, ən müqəddəs arzumuz olan Qarabağa sülh, əmin-amanlıq gətirən, düşmənin 30 illik işğalına son qoyan Prezident İlham Əliyevə növbəti dəfə ehtiram və etimad göstərərək yenidən ali dövlət vəzifəsinə seçdi. Sentyabr ayında isə respublikamızın ictimai-siyasi həyatında digər mühüm hadisə olan VII çağırış Milli Məclisə seçkilər reallaşdı.

Ötən il Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) layiqli ev sahibliyi etməklə təşəbbüskar və nümunəvi təşkilatçılıq modelini ortaya qoyan dövlət kimi nüfuz və etimadını möhkəmləndirdi. 80-dən çox ölkənin dövlət və hökumət başçılarından qatıldığı tədbirdə iqlim dəyişikliyi yaratdığı problemlər və onların qarşısının alınması üçün birgə təşəbbüs mexanizmlərini müzakirə etdi.

Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2024-cü ildə daha da böyüdü, yanvar-iyun ayları ərzində formalaşmış güclü fiskal-maliyyə yığımları dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin artırılması üçün əlverişli zəmin yaratdı. Elə bu səbəbdən də 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinə dəyişiklik edildi. Bunun nəticəsində büdcənin gəlirləri 6,5 faiz artırılaraq 36 milyard 388 milyon manata, xərclər isə 8,1 faiz artırılaraq 39 milyard 742,3 milyon manata çatdırıldı.

Büdcə xərcləri, ilk növbədə, əsas milli hədəfimiz olan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən tikinti, bərpa və

yenidənqurma işlərinin daha da sürətləndirilməsinə yönəldildi. Bu maliyyə təminatı sayəsində 2024-cü ildə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bir sıra mühüm infrastruktur, yol-nəqliyyat qovşaqları, yaşayış binaları istifadəyə verildi.

Böyük Qayıdışın növbəti addımı kimi 32 illik Vətən həsrətindən sonra Azərbaycanın və İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı olan Şuşaya doğma sakinlərin geri qayıdışı gerçəkləşdi, Xocalı, Cəbrayıl, Xankəndi və digər ərazilərə ləyaqətli və əbədi dönüş reallaşdı. Qarabağ Universitetinin öz qapılarını azərbaycanlı tələbələrə açması ilə təhsilimizdə yeni qürurverici mərhələ başlandı.

Ümumilikdə, azad olunmuş ərazilərdə böyük quruculuq işləri çərçivəsində 2021-2024-cü illər ərzində dövlət büdcəsindən 17 milyard manatdan çox maliyyə təminatı yaradılıb. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü gerçəkləşdirildəndən sonra bölgədə yaranmış yeni reallıqlar, həmçinin Ermənistanın silahlandırılması nəzərə alınaraq Silahlı Qüvvələrimizin döyüş hazırlığı və maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi, müdafiə qabiliyyətinin daha da gücləndirilməsi ötən ilin ən ümdə xərc

prioriteti kimi diqqətdə saxlanıldı. Dövlət büdcəsində edilmiş dəyişikliklər nəticəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri 705 milyon manatdan çox artırıldı.

2024-cü il sürətli iqtisadi inkişaf ili kimi xarakterizə oluna bilər. Yanvar-sentyabr aylarında ölkədə 92,8 milyard və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 4,7 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub ki, əlavə dəyərən 7,1 faizi qeyri-neft-qaz sektorunda yaradılıb. Bu dövrdə ölkəmizin güclü təhlükəsizlik yastığı olan strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi 72 milyard dolları ötürüb, xarici borcumuz əhəmiyyətli dərəcədə azaldılaraq 5 milyard dollara bərabər olub.

Maliyyə Nazirliyinin məlumatına bildirilir ki, 2024-cü ilin 9 ayında dövlət büdcəsinə proqnozlaşdırılandan 0,2 faiz çox vəsait daxil olub. Büdcənin gəlirləri 53,4 milyon manat artaraq 27 milyard 737 milyon manata çatıb. Büdcə xərclərində isə proqnoz 42,2 milyon manat çox icra edilib və nəticədə xərclərin həcmi 25 milyard 174 milyon manat olub. Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına bütün xərc sifarişləri tam və vaxtında təmin edilməklə 2 milyard 563 milyon manat məbləğində profit yaranıb. Bütün bu müsbət makro-iqtisadi göstəricilər Azərbaycanın 2024-cü ili uğurlu və əlamətdar dövr kimi başa vurduğunu təsdiqləyir.

2025-ci ildə ölkədə ÜDM real ifadədə 3,5 faiz artaraq 129,2 milyard manat, o cümlədən qeyri-neft-qaz ÜDM real ifadədə 4,9 faiz artaraq 92,2 milyard manat təşkil edəcək. Bu il ÜDM-in tərkibində qeyri-neft-qaz sektorunun payının 71,3 faizə çatacağı gözlənilir. Proqnozlara əsasən, 2025-ci ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM real ifadədə 0,5 faiz artacaq. Dövlət büdcəsində “Azərlyat” markalı xam neftin və təbii qazın qiymət proqnozlarına müvafiq olaraq 1 barrel üçün 70 ABŞ dolları və min kubmetr üçün 242 ABŞ dolları qəbul edilməklə hesablanıb.

İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən baza ssenariyə orta illik inflyasiya göstəricisi 2025-ci ildə 4,6 faiz, 2026–2028-ci illərdə isə illik orta hesabla 3,9 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırılıb. Makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədilə milli valyutanın mübadilə məzənnəsinin sabitliyi manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsinin 1,7 manat səviyyəsində qalması ilə dəstəklənəcək. İqtisadi aktivliyin yüksəlməsi ilə əlaqədar əhalinin gəlirlərinin real artım tempi bu il 3,5 faiz, 2026–2028-ci illərdə isə orta illik 3,6 faiz proqnozlaşdırılıb.